

קו-ב **אמר רב ברונא אמר רב: הנוטל ידיו בליל שבת קודם הסעודה, שוב לא יקדש בעצמו, אלא ישמע קידוש מאחר.**

שבירך על נטילת ידיים תהא לבטלה]. ועל כן יש לנהוג לכתחילה שקודם יקדש, ואח"כ יטול ידיו. (3)

כי הקידוש הוא הפסק בין הנטילה לסעודה, דהוי כהיסח הדעת, (1) ויצטרך ליטול ידיו שוב.

**אמר להו רב יצחק בר שמואל בר מרתא: אבתי עדיין לא נח נפשיה דרב, וכבר שכחנינהו לשמענתיה!**

אלא, ישמע קידוש מאדם אחר, וישתה, דזה לא הוי היסח הדעת הואיל ואינו מברך בעצמו (2) [ואף אם ירצה ליטול ידיו שוב, אין לו לקדש, שהרי הברכה הראשונה

דהא זימנין סגיאין פעמים רבות הוה קאימנא קמיה דרב.

זימנין דחביבא עליה ריפתא, כשהיה רעב

שניתקנה רק במוצ"ש שהוא שעת בריאתו. רשב"ץ ברכות נג ב.

שוב. "ולא יקדש" היינו לא יקדש ויאכל על סמך נטילה ראשונה אלא יטול עוד הפעם. חזו"א או"ח סי' כ"ה סק"ח.

ויש ראשונים שסוברים שאכן אסור ליהנות מהאור קודם ברכת מאורי האש. והגמרא מדברת כאן שכבר בירך במוצ"ש על האור בלא כוס. וכמו שאנו נוהגים כשחל תשעה באב במוצ"ש, שאז אינו צריך לברך שוב כשיבדיל. אבל אם לא בירך כלל במוצ"ש צריך לברך אחר כך. ספר המכתם.

3. כ"כ רש"י והרשב"ם, ובראשונים נאמרו פירושים אחרים בטעמו של רב ברונא. א. שיטת תו' עיין בהערה 4. ב. משום דמיחזי כנוטל ידיו לפירות [היינו לייך של קידוש] ואמרו [חולין קו,א] שהנוטל ידיו לפירות הרי זה מגסי הרוח. תוד"ה הנוטל. [ודחיית רב יצחק מתפרשת כמו לר"ת בהערה 4 או כמו שכתבו תו' אליבא דרשב"ם בהערה 5].

והרא"מ הורוויץ כתב כרש"י והרשב"ם אלא שביאר בדרך אחרת, שכל ההבדלה שלאחר מוצ"ש אינה אלא בגדר תשלומין, וברכת המאור אין לה תשלומין כיון שהיה באמצע הפסק ביום הראשון, שלא יכול היה לברך, דשרגא בטיהרא מאי מהני.

ג. דכיון דאין נוטלין ידיים לפירות גלי אדעתיה דחביבא ליה הפת. ורב ברונא סבר שאין מקדשין על הפת כלל. הלכך לא יקדש כלל, שעל הפת א"א לקדש, ועל היין נמי לא יקדש שנמצא מקדש על שאינו חביב. אלא אחרים יקדשו בשבילו. ודחה רב יצחק שהרי רב היה מקדש על הפת כשהיה חביב לו ואף זה שנטל ידיו קודם קידוש יש לו עיצה שיקדש על הפת. ר"ן בדעת הרי"ף והרמב"ם.

1. ורב לטעמיה דאמר [לעיל קב,] יש קידוש שלא במקום סעודה ולא שייך הקידוש לסעודה הלכך הוי הפסק אבל לשמואל דסבר אין קידוש אלא במקום סעודה הוי קידוש אתחלתא דסעודה ולא הוי הפסק. רא"ש סי' ט"ז.

ד. דרב לטעמיה דאמר לקמן טעם אינו מקדש, ואף זה שנטל ידיו גילה דעתו שחפץ לאכילה וזלזל בקידוש היום והוה ליה כאילו טעם, ולא יקדש הוא אלא אחרים מקדשים לו.

2. כ"כ הרשד"ם. ומרש"י משמע שאין חילוק לגבי היסח הדעת בין מקדש בעצמו לשומע מפי אחרים ואין לו עצה אלא לקדש וליטול ידיו

והיתה חביבה עליו הפת הוה מקדש אריפתא.<sup>(4)</sup>

זימנין דחביבא ליה המרא, שהיה צמא והיה חביב עליו אז היין, הוה מקדש אחמרא.

וכשהיה מקדש על הפת, הרי בודאי נטל ידיו

לפני הקידוש, ובכל זאת לא הוי הקידוש הפסק בין הנטילה לאכילה,<sup>(5)</sup> ולא כפי שאמר רב ברונא בשם רב שהקידוש הוי הפסק.<sup>(6)</sup>

אמר רב הונא אמר רב: מטעם, מי שאכל בליל שבת לפני קידוש — שוב אינו מקדש

והקשה רב יצחק שכיון שאפשר לקדש על הפת אין זה זלוזל בקידוש היום ויכול לקדש אף על היין. בעל המאור.

4. רש"י והרשב"ם. וכתבו התו' שאין להקשות עליהם שהרי הבדלה ודאי אין עושין על הפת כדמוכח לקמן [קז,א] דאמימר בת טוות שלפי שלא היה לו יין לן מבלי לאכול כלום. וא"כ כל שכן שאין מקדשין על הפת שהרי קידוש חמור מהבדלה כדאמרין לעיל [קה,א] שהשבת קובעת לקידוש ולא להבדלה. ותירצו שיש טעם בקידוש שכיון שמצוה לסעוד סעודת שבת שייך לומר שהקידוש יהא על הפת אבל הבדלה אין ענינה אצל פת אלא דוקא על היין ששייך בכל דבר הודאה ושירה. תוד"ה מקדש.

והרא"ש כתב דהא דשבת קובעת לקידוש ולא להבדלה אינה משום חומרא דקידוש אלא שדין הוא שתקבע לקידוש שזה כבוד השבת שלא יאכל עד שיקדש ויקבע סעודתו לכבוד שבת אבל הבדלה אינה כבוד שבת שיצטרך להפסיק סעודתו כדי להבדיל.

וכתבו בתו' שמ"מ נראה לר"ת שאין מקדשין על הפת כלל. וביאור הסוגיא הוא כך שרב ברונא אמר בשם רב שהנטל ידיו לא יקדש משום דרב סובר שיש קידוש שלא במקום סעודה ועל כן יש לחשוש שמא אחר הקידוש יפליג ויצא לחוץ ונמצא מפסיק בין נטילת ידים לסעודה. ואמר להו רב יצחק שרב לפעמים כשהיה חביב עליו ריפתא היה מקדש אריפתא כלומר היה מקדש על היין על דעת לאכול מיד

הריפתא ואז היה נוטל ידיו קודם קידוש ולא חשש שמא יפליג ויצא לחוץ. וכשהיה חביב עליו יין היה מקדש אחמרא כלומר שלא אכל מיד שהרי רב סובר יש קידוש שלא במקום סעודה.

5. הרשב"ם. והתו' הקשו על זה דמאי ראייה מפת ליין דקידוש על הפת ודאי לא הוי הפסק שהואיל והוא שייך לפת הוי כמו "גביל לתורי" [תנו מאכל לבהמות] דלא הוי הפסק משא"כ בקידוש על היין שהוא הפסק בין נטילה לאכילה. ותירצו שרב לפעמים היה דעתו לקדש על ריפתא והיה נוטל ידיו קודם ולפעמים היה נמלך לאחר מכן והיה מקדש על היין והיה סומך על אותה נטילה. תוד"ה מקדש. [עפ"י השפת אמת].

6. וכן הלכה שמי שנטל ידיו קודם הקידוש אי"צ לחזור וליטול אחר קידוש. ומכל מקום לכתחילה צריך ליטול ידיו קודם קידוש שהרי שנינו במסכת ברכות [נא, ב] בית הלל אומרים מווגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידים. רשב"ם.

והקשה ע"ז הר"ן שהרי בגמ' אמרו שרב נהג כן לכתחילה שנטל ידיו קודם קידוש כשקידש על הפת ואין לומר דקידוש על הפת שאני שהרי הרשב"ם הוכיח מהגמ' שאין חילוק בין קידוש על הפת לקידוש על היין. ותירץ שמשום חביבות הפת היה עושה כן אף על פי שלא מקיים מצות נטילה מן המובחר, ומ"מ למדו מזה בגמ' שגם המקדש על היין עכ"פ לא הוי

בלילה, אלא ימתין עד למחר, ויקדש לפני הסעודה.<sup>(7)</sup>

**בעא מיניה רב הונא בר חיננא מרב הונא: טעם קודם הבדלה — מהו שיבדיל? האם יכול עדיין להבדיל הערב או שמא הוא צריך להמתין עד למחר, ויבדיל קודם האכילה?**

**אמר ליה רב הונא: אני אומר: טעם — מבדיל! שאעפ"י שלגבי קידוש אני אומר: "טעם — אינו מקדש", אבל בהבדלה אין להחמיר כל כך.**

**ורב אסי אמר: טעם — אינו מבדיל!**

**רב ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי. אישתלי שכח רב ירמיה וטעים מידי קודם הבדלה.<sup>(8)</sup> ובכל זאת הבו ליה כסא, ואבדיל. נתן לו רב אסי כוס והבדיל עליו.**

**אמרה לי דביתהו, אשתו של רב אסי, לרב אסי: והא מר — לא עביד הכי! שהרי אתה סובר שהטועם אינו מבדיל!**

**אמר לה רב אסי: שבקיה, הניחו לרב ירמיה בר אבא, שהוא כרביה סבירא ליה! כרב, שהוא רבו, הסובר "טעם מבדיל". שהרי רב הונא, שאמר לעיל "טעם מבדיל" משמיה דרב אמר כן.**

**אמר רב יוסף אמר שמואל: טעם — אינו מקדש. טעם — אינו מבדיל.**

**ורבה אמר רב נחמן אמר שמואל: טעם — מקדש. וטעם — מבדיל.**

**אמר רבא: הילכתא: טעם — מקדש. וטעם — א-קז מבדיל.**

**ומי שלא קידש בערב שבת — מקדש והולך כל היום כולו, עד מוצאי שבת.**

**מי שלא הבדיל במוצאי שבת — מבדיל והולך כל השבת כולו.<sup>(1)</sup>**

**אמימר פתח לה להא שמעתא דרבא בהאי לישנא —**

היסח הדעת בדיעבד.

והתו' כתבו שמותר אף לכתחילה ליטול ידיו קודם קידוש ומזיגה שאני שעושין אותה במים חמים וצריכה דקדוק שלא יוסיף ולא יגרע והוי היסח הדעת יותר מקידוש. ור"ת מחלק דהתם במזיגה איירי בחול ויש לחוש שאם יטול קודם מזיגה יבוא לעסוק בדברים אחרים ולא יאכל לאלתר אבל בשבת אין לחוש שיפליג לדבר אחר שהרי השלחן ערוך לאכול מיד. תוד"ה זימנין.

7. רש"י ורשב"ם. והראב"ד סובר שאינו מקדש כלל שהקשה וכי משום שעבר וטעם לא יקדש מי שאכל שום וריחו נודף יאכל שום אחר ויהא ריחו נודף. ותירץ שלא יקדש הוא מפני שנראה כמבזה את המצוה אבל אחרים מקדשין לו.

הובא במהר"ם חלאוה.

8. אין להקשות ממה שאמרו "השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן", שיש הבדל בין אם המאכל בעצמו אסור לכאן שהמאכל בעצמו מותר אלא שהשעה אסורה. תוד"ה אישתלי.

ובאחרונים ביארו כוונת התו' שבאופן שהמאכל בעצמו מותר אין זה איסור חפצא אלא איסור גברא.

1. השייכות של הלכות אלו זו לזו משום דמ"ד טעם אינו מבדיל היינו שמבדיל למחר והו"א דטעמא דמ"ד טעם מבדיל הוא משום שאין לו תשלומין למחר ולכן התירו לו להבדיל הערב.